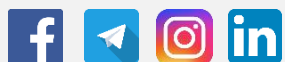

یکشنبه ۲۴ اردیبهشت ۱۳۹۶

گزارش چهلمین نشست پژوهشی رخداد تازه مستند

اولین نشست از سلسله نشست‌های مرتبط با مفهوم دیاسپورا و هویت دیاسپورایی، با تمرکز بر دیاسپوراهای مهاجران در ایران، در رخداد تازه مستند با نمایش فیلم «در فاصله دو کوچ» از ساخته‌های روبرت صافاریان برگزار شد. این فیلم به زندگی و آثار آزاد ماتیان شاعر، طنزپرداز و مترجم ارمنی-ایرانی می‌پردازد، شاعری که بیننده احتمالاً او را نمی‌شناسد، چرا که به زبانی کهن می‌نویسد که اندک مردمانی آن را می‌دانند، به زبان ارمنی.

گروه پژوهشی و مستندسازی آریتمی

گزارش چهلمین نشست رخداده تازه مستند

گروه پژوهشی و مستندسازی آریتمی

ریتم اصلی

روز یکشنبه بیست و چهارم اردیبهشت ماه، اولین نشست از سلسله نشست‌های مرتبط با مفهوم دیاسپورا و هویت دیاسپورایی، با تمرکز بر دیاسپوراهای مهاجران در ایران در رخداده تازه مستند با نمایش فیلم «در فاصله دو کوچ» از ساخته‌های روبرت صافاریان برگزار شد. این فیلم به زندگی و آثار آزاد ماتیان شاعر، طنزپرداز و مترجم ارمنی-ایرانی می‌پردازد، شاعری که بیننده احتمالاً او را نمی‌شناسد، چرا که به زبانی کهن می‌نویسد که اندک مردمانی آن را می‌دانند - به زبان ارمنی. پس قرار است دوربین با تاباندن نورش بر زندگی شاعر هویت دیاسپورایی را برای ما شرح بدهد. از این‌روست که دوربین برای ما از مدرسه‌ای که آزاد ماتیان در آن درس خوانده، نسبت او با خانواده‌اش، شکاف‌های درون گروهی ارمنه در ایران، موقعیت شاعر نسبت به انقلاب ایران تا روزهای انزوا و البته میل همیشگی بازگشت ارمنه به موطن اصلی‌شان را به تصویر می‌کشد. روبرت صافاریان در مورد دیاسپورا می‌گوید: «وقتی ایرانی‌های خارج از کشور از وطن‌شان صحبت می‌کنند منظورشان ایران است و نه آمریکا یا فرانسه، حتی اگر زمان درازی است در آن کشورها زندگی می‌کنند، شهروند آن هستند و یا حتی اگر در آنجا به دنیا آمده‌اند. آن‌ها خود را پاره‌ای از ایران می‌دانند که به هر دلیل بخش‌هایی از آن در سراسر جهان پراکنده شده است. این پراکندگی را دیاسپورا می‌نامند. دیاسپورا را هر گونه تعریف کنیم وجود یک وطن معنوی، جایی که فارغ از مسأله تابعیت قانونی و شهروندی رسمی، نگاه این پراکندگان همه به آن سوست و دل‌هاشان برای آن می‌تپد، لازمه آن است. یعنی به طور فیزیکی یک جا زندگی کنید اما وطن‌تان را جای دیگر بدانید.» پوریا جهانشاد در همین ارتباط از ویژگی‌های جوامع دیاسپورایی مانند حافظه جمعی، تعلق داشتن به سرزمینی خاص و تلاش برای بهبود آن جامعه گفت و سپس از نسبت بین جامعه بزرگتر و دیاسپورا به اینجا رسید که تعریف این خصیصه‌ها در جهت محدود کردن این جوامع است یا به نفع‌شان است؟ چرا که در مورد جوامع ارمنی ما شاهد محدود شدن جامعهی ارمنی و عدم ارتباط با جامعه بزرگتر هستیم. در واقع باید پرسید دیاسپورا منافع چه کسانی را تامین می‌کند؟

آزاد ماتیان در مورد نسبت شعر با زبان می‌گوید: زبان را نخستین انسان‌ها خلق کردند و از آن زمان تا کنون زبان برای ما باقی مانده است کار شاعر رسیدن به مرتبه نخستین انسان‌هاست که توانستند زبان را خلق کنند. پس اگر کار شاعر خلق زبان است یعنی قصد دارد جهان را با مفاهیمش از نو برساند. ببینیم دوربین روبرت صافاریان چگونه ساخت چینی جهانی را که شاعر وعده‌اش را می‌دهد برای ما به تصویر می‌کشد.

چندریتمی

چندریتمی‌ها به همگونی تن نمی‌دهند، در برابر چیزی به‌ظاهر واحد مواضع متفاوت و متضادی اتخاذ می‌کنند. این‌گونه است که چندریتمی‌ها عدم توافق را به خاطر می‌آورند، جایی که هرگز همدستی‌ها رخ نمی‌دهند و ریتم‌هایی گوناگون، نواهایی که تاکنون شناسی برای شنیدن نداشته‌اند و خلق ساحت‌هایی که دیده نشده‌اند سر بر می‌آورند.

نخستین چندریتمی را پوریا جهانشاد تولید کرد. او با اشاره به دیاسپوراهای یونانی گفت اولین دیاسپوراها اقلیت بودندشان مترادف با فرودست بودنشان نبوده است و همچنین در مورد استعمارگران هم همینطور بوده است. پس صورت‌بندی هویت دیاسپورایی با فرودستی را نباید پیش‌فرض گرفت. سپس جهانشاد از دو سویه‌ی موقعیت دیاسپوراها گفت: نخست گوش شنوای جامعه بزرگتر و سپس ابزارهای ارتباطی و بیانی جامعه کوچکتر برای ارتباط با جامعه بزرگتر. پس نه فقط نوع برخورد جامعهی بزرگتر با دیاسپورا مهم است بلکه طریقه فراخوان جامعهی بزرگتر و استفاده از این گروه‌ها برای پیش بردن منافع خود هم قابل مشاهده است چیزی که در فیلم هم با شکاف دو گروه در بین ارمنه‌ی ایرانی قابل مشاهده بود.

سپس یکی دیگر از حضار پرسید: آیا زبان می‌تواند شکلی از وطن باشد، یک سرپناهی که حریمی به وجود بیاورد؟ روبرت صافاریان با اشاره به توانایی صحبت کردن به زبانی دیگر، غیر از زبان رسمی به این اشاره کرد که چگونه در موقعیت‌هایی برای رهایی از وضعیت مسلط، زبان توانسته موقعیت امنی بین اقلیت‌ها به وجود بیاورد توانایی دانستن زبان دیگر که جامعه بزرگتر آن‌را نمی‌فهمد امکانی برای دفاع و پیشروی اقلیت‌هاست.

